proLékaře.cz | 22.11.2026

Doc. MUDr. RATMÍR ZOUBEK, CSc., DEVADESÁTILETÝ

EXKURZE DO HISTORIE – STANICE PRO DĚTSKÉ OČNÍ VADY V MOSTĚ

Stanice pro dětské oční vady, součást očního oddělení v Mostě pod primariátem dr. Františka Kotelenského vznikla mimo areál nemocnice na kraji města Mostu v ulici Pionýrů v roce 1967.

Zpočátku neměla stálého vedoucího lékaře. Po odchodu dr. Běliny do emigrace však nastoupil na místo ordináře doc. MUDr. Ratmír Zoubek, CSc., který po politicky motivovaném vyhazovu z Oční kliniky v Hradci Králové našel přívětivý azyl v Mostě. Od této chvíle nastal obrat v koncepci celého zařízení a z malého pracoviště lokálního významu se stalo oddělení, které mělo nadokresní odbornou pověst.

Doc. Zoubek svou moderní koncepcí v diagnostice a terapii amblyopie, refrakčních vad a radikálními operační postupy se dostal do podvědomí oftalmologické obce a ulice Pionýrů se stala Mekkou očních lékařů zabývajících se pedooftalmologií. Všichni mladí lékaři před 1. atestační zkouškou z oftalmologie ze severočeského kraje prošli tímto zařízením v podobě několikaměsíční stáže a naučili se základům dětské oftalmologie. Na pravidelné semináře však dojížděli oční lékaři z celé republiky, nejenom mladí lékaři, ale i zkušení oftalmologové na konzultace v oboru a zúčastňovali se i operačních dnů. Změnilo se radikálně přístrojové vybavení,které zlepšilo diagnostiku . Především jmenuji 2 foroptery a nový synoptofor a mnoho dalších pomůcek vyrobených téměř na koleni, ale zpestřujících dětem hlavně v pooperační době ortopická cvičení.Na výrobě těchto pomůcek podle návrhů doc. Zoubka se podíleli i zaměstnanci oddělení. Začala se používat prismatická korekce v doléčování po operaci a navozující ortotropii a decentrované brýle se staly standardním nástrojem k léčbě refrakčních vad a šilhání. Radikální nasazení náplasťového okluzoru, poloprůhledného okluzoru a penalizace vedoucího oka se staly samozřejmostí v léčbě amblyopie.

Vyškolení lékaři rutinně používali Jacksonův zkřížený cylindr, retinoskop, foropter a předepisovali decentrované brýle. Změnila se i operační technika. Především se na tomto pracovišti jako na jednom z prvních prováděla diagnostika vertikálního šilhání a následně operace na šikmých svalech – transpozice, plikace, myektomie a myotomie s dobrými výsledky. I tato činnost přesahovala okresní rámec.

Nemohu se nezmínit i o tom, že se pod vedením doc. Zoubka vzdělávaly průběžně i sestry z tohoto oddělení i z jiných pracovišť v kvalitní ortoptistky. Život na tomto pracovišti byl velmi přínosný pro všechny pracovníky i pacienty. Nemohu zapomenout, jak na konci každého školení po zvládnutí dané látky a po soutěži ve skiaskopii jsme byli v pokleku pasováni panem docentem skiaskopickou lištou na plnohodnotné dětské oftalmology a vypuštěni do světa.

Bohužel se situace radikálně změnila, když v roce 1983, kdy byl docent Zoubek brutálně vyhozen, resp. byl donucen požádat o rozvázání pracovního poměru dohodou. Na pozadí byla opět politická motivace. Tím skončila ta šťastnější doba Stanice pro dětské oční vady.

I po odchodu doc. Zoubka jsme se snažili zachovat nastolený trend v léčení dětských očních vad i radikální přístup k operativně. Snad se nám to dařilo.

Dětská oftalmologie, diagnostika refrakčních vad a léčení šilhání je dlouhá cesta vyžadující trpělivost u pacientů, jejich rodičů a také vyžadující zkušenost dětského oftalmologa.

Doufám, že mladí lékaři tuto obtížnou cestu nevzdají.

Emeritní prim. MUDr. Marie Vaníčková
žákyně doc. Zoubka

Obr. 1 Doc. Zoubek jako chlapec

Obr. 2 Devadesátiletý doc. Zoubek přednáší

proLékaře.cz | 22.11.2026

Pana docenta Zoubka jsme zažili na obou jeho severočeských pracovištích v Mostě i Ústí nad Labem. Na nich v prvních letech musel pracovávat opakovaně oddálen od vlastní rodiny. Mladší mostecké kolegyně učil při stážích na detašované dětské oční stanici s 40 lůžky, kde v sedmdesátých letech ležely děti jak pro pleoptickou, tak ortoptickou léčbu. Po nepříjemném propuštění tohoto velmi aktivního člověka z jeho mosteckého pracoviště v dovršených šedesáti letech byl přijat na polikliniku v Ústí nad Labem, kde tím vznikla špičková strabologická ordinace a pacienti byli vždy s precizním pararere v latině odesíláni k operačnímu výkonu do krajské nemocnice. Operatér provedl už jen přesun úponu svalu o vzdálenost jednoznačně určenou panem docentem (stále slyším například jeho millimetribus tribus). My, kteří jsme měli zájem o jeho odborné přednášky, jsme ho navštěvovali a on nás po pracovní době školil ve strabologii – teoreticky i prakticky. Nezapomenutelné jsou například názorné ukázky na jím vytvořeném modelu očí se svaly z barevných tkanic a očnicemi tvořenými skleněnými trychtýři. My, tehdy o více jak 25 let mladší, jsme také vypomáhali v poliklinice a sdíleli s ním jednu společnou vyšetřovací komoru předělenou tmavým závěsem. Na zajímavého pacienta jsme byli ve volné chvilce i pozváni, a tak se vždy přiučili něco nového. Přímo v akci jsme se seznámili s docentovým UNRA foropterem, pinetou na dlouhé vlasy padající při vyšetření do očí malé pacientky, fixační lampičkou na vzdálené zdi ve tvaru Karafiátova Broučka či malého čertíka pro blízkou fixaci. Začínajícím elévům oftalmologie ukazoval také kopii starodávného holandského obrazu s Brýlovou ošatkou na krku obchodníka, nabízejícího zájemcům hotové brýle v přístavním městě. Obraz reprezentoval poetickou jednoduchost středověkého pořízení brýlí, které kontrastovalo s normalizačním procesem, kdy se pacient musel objednat, dojít na vyšetření a pro předpis,nechat si brýle u optika vyhotovit a potom si je vyzvednout. Mnohdy bylo také těžké vysvětlit nespokojeným rodičům, že brýle s plnou korekcí předepsané dítěti panem docentem, které jsou silnější než brýle jejich babičky, mohou dětem šilhání a tupozrakost zlepšit a že je to jediný správný postup léčby.

Krom předávaných znalostí jsme poznávali i přístup pana docenta k všednímu životu. Projevoval se jako velká osobnost, která má odvahu bojovat za svoje přesvědčení i proti názoru většiny – ať už to bylo volání po svobodě, za které se po Palachových dnech po lednu 1989 jezdil sám k soudu obhajovat, ať to byl jeho názor na odsun Němců z pohraničí či na potraty. V současné době se docent Zoubek věnuje činnosti publikační, byť neoftalmologické, kterou mimochodem i ve svém úctyhodném věku vytváří a podává elektronicky.

Pan docent nás naučil mnohému, zcela nezbytnému pro strabologii a my, jeho „mladí“ pokračovatelé a jejich žáci jsme mu za to velmi vděčni.

Přejeme váženému panu docentu Zoubkovi ještě mnoho sil a energie v jeho životě i jeho neutuchající aktivitě.

Za kolegy ze severu Čech
Radomír Mach

Pan docent nám poskytl svůj životopis, jež jsme si dovolili výrazně zkrátit jen na životopisná data:

„Narodil jsem se 27. 12. 1923 v Praze. Po maturitě jsem vyučoval němčině na odborné škole pro ženská povolání v Klatovech. Poslední čtyři měsíce války jsem však byl totálně nasazen ve slévárně na Žižkově. Vykonával jsem zde nejtěžší manuální práci, ale jen asi 3–4 hodiny denně, takže mi zbývalo dost času pokračovat v soukromém studiu ruštiny, započatém již v létě 1944. Asi v březnu 1945 jsem složil učitelskou zkoušku z ruštiny. V létě r. 1945 jsem studoval češtinu a ruštinu na Filosofické fakultě Karlovy university v Praze. Od podzimu 1945 jsem přešel na Lékařskou fakultu UK v Praze, kde jsem byl promován na doktora 14. září 1950. Během studia lékařství jsem si zažádal o vojenské stipendium, což pro mě znamenalo závazek odsloužit po promoci osm let jako vojenský lékař. Po absolvování vojenské aplikační školy v Brně jsem byl odvelen jako posádkový lékař do Tachova.

Od 1. 1. 1955 jsem byl odvelen na Oční kliniku tehdejší Vojenské lékařské fakulty v Hradci Králové. Asi r. 1958 byla hradecká Lékařská fakulta vyňata z armády a stala se normální součástí Karlovy university. To bylo pro mě vítanou příležitostí opustit armádu. Pracoval jsem pak dále na hradecké fakultě již jako civilní lékař. Můj diplom kandidáta lékařských věd má datum 7. března 1963. Téma mé kandidátské práce znělo „Nový způsob korekce anizeikonie“. Docentem jsem byl jmenován s účinností od 1. února 1969. Tématem mé docentské habilitační práce byl „Význam polohy brýlového skla“. Jde tu jednak o vzdálenost „d“, tj. vzdálenost mezi předním vrcholem rohovky a zadním vrcholem brýlového skla. To je složité zejména u extrémních myopií (např. Marfanův syndrom), -45 dpt i více, navíc s vysokou astigmatickou složkou, kdy musí být ve zkušební obrubě tři nebo čtyři silná zkušební skla, každé s jiným „d“, takže je pak dosti náročné matematické zpracování takové soustavy. Dále tu jde o stranové posuny brýlových skel, čímž se navozuje prismatický efekt. Pro tyto případy udávají různí autoři různé rovnice a šlo o vyjasnění zdánlivé rozpornosti těchto rovnic. Mám asi 50 vědeckých publikací, v časopisech domácích i zahraničních.

Roku 1968 jsem se velmi angažoval jako aktivní funkcionář KANu (Klubu angažovaných nestraníků).

V září 1970 jsem dostal náhlý zákaz chodit do práce na dosavadní pracoviště.

Od 1. 1. 1971 jsem pracoval v OÚNZu Most. Vedl jsem tam čtyřicetilůžkovou dětskou stanici pro léčbu šilhání a amblyopie. K 31. 12. 1983 jsem byl z Mostu vyhozen. Od 1. 1. 1984 až snad asi do r. 2005 jsem pracoval na očním odd. polikliniky v Ústí nad Labem. Kromě běžné ambulantní práce jsem zde též školil mladé oftalmology, a to v oční optice a ve strabologii. Činil jsem to mimo svou pracovní dobu, zdarma. Kurzisté také absolvovali toto školení ve svém volnu.

Oženil jsem se 11. září 1950 se slečnou Věrou Šimkovou. Nebesa nám svěřila čtyři děti. Moje manželka zemřela 6. února 2009. Od té doby jsem vdovcem. Stále cítím, že zejména pro děti je důležité, aby měly tátu a mámu. Od maminky potřebují něhu a shovívavost, od táty přísnost a spravedlnost, hlavně však od obou lásku!“

Dovětek

Snad Vás udivuje, že nosím brýle podle Franklina. i když nejsou přesně podle Franklina, protože Benjamin Franklin (spolu s Washingtonem stál u kolébky USA) si zhotovil brýle bifokální, mně však zhotovila optička, byť na Franklinově principu, brýle trifokální.

Nosím takové brýle ze dvou důvodů:

1) Mohou navodit vertikální prismatický efekt decentrací. To potřebuji vzhledem ke své lehké poúrazové paréze dolního přímého okohybného svalu vlevo.

2) Nosím je však též na počest jejich vynálezce, Benjamina Franklina.

Přeji pravé úspěchy pracovní i osobní
a jsem s pozdravem

Ratmír Zoubek
400 11 Ústí n.L.
ratmir.zoubek@seznam.cz